

ПРИЛОГ НАРАТОЛОГИЈИ

Džerald Prins, *Naratološki rečnik*, Službeni glasnik, Beograd, 2011.

У оквиру библиотеке Појмовник Српског књижевног гласника изашао је превод наратолошког речника Џералда Принса *A Dictionary of Narratology*. У њему се налазе појмови неопходни свима који се баве приповедањем. Како је оно саставни део не само књижевности, већ и многобројних других области, па и свакодневне комуникације, широк је спектар оних којима ова књига може користити. Осмишљен је тако да нуди основне податке у вези са појмовима везаним за област наратологије.

Уз сваку одредницу стоји њен изворни назив и концизно образложење. Неки термини, општеприхваћени у свом изворном облику, наведени су као посебне одреднице чији превод је накнадно дат (нпр. **ER-FORM/ Priповедanje u trećem licu**); за неке нема ни превода, јер егзистирају само у датом облику. Посебна вредност овог речника је списак аутора наведених након сваког појма, а који треба да упуте на даљу литературу. (Тако се нпр. уз одредницу **VREME** налази списак имена: Chatman, Herman, Mendilow, Metz, Müller, Prince, Ryan.) Сви они обједињени су обимном библиографијом на крају књиге. На тај начин речник постаје користан не само онима који се тек сусрећу са наратологијом, већ и добрим познаваоцима теорије приповедања. У оквиру сваког објашњења посебно су наглашени појмови који се налазе и као појединачне одреднице. Издвојени су и сви термини који су на било који начин повезани са траженим појмом, како би допринели његовом бољем схватању (нпр. уз одредницу **NARATER** стоји: „Vidi još: **distanca, pripovedna instanca, narativna publika, persona**“).

Дуго смо морали да чекамо превод речника једног од најутицајнијих научника у овој области – морало је да протекне више од двадесет година од првог, и готово деценија од његовог другог издања. Од тада се у области наратологије догодило и много тога новог што овај речник не садржи. Иако с тог аспекта непотпун, он обухвата велики корпус појмова који су данас у оптицају и без којих се не може замислити ниједна иоле озбиљна студија која се бави приповедним текстом. Што се тиче присуства неких застарелих термина, образложење даје сам аутор наводећи да они имају своје место, јер дају преглед историје наратологије. Неки од појмова претрпели су измене и допуне у односу на прво издање. Врло је користан и сажет предговор аутора, који упућује потенцијалног корисника шта може очеки-

вати од понуђеног речника. Тако наводи да су у њему претежно обрађени термини који се односе на вербалну нарацију. Трудио се да не запостави ниједан важан покрет, али је примат дао француским наратолозима.

Осим поменутог речника (*A Dictionary of Narratology*), Џералд Принс остварио је и друге значајне прилоге из области модерне француске књижевности и теорије наратива. Аутор је књига *Métaphysique et technique dans l'œuvre romanesque de Sartre*, *A Grammar of Stories*, *Narratology: The Form and Functioning of Narrative*, *Narrative as Theme*, *Guide du roman de langue française (1901–1950)*, као и многих студија, од којих су неке преведене на српски језик. Ради као професор француске књижевности на Универзитету у Пенсилванији.

Вреди навести и намеру с којом је речник настао. О томе сам Џералд Принс каже: „Kada sam počeo da pripremam ovaj rečnik, želeo sam da ovaplotim shvatanje naratologije kao discipline i da konstituišem prostor u kome se upućuje na izvesna saglasja, kompatibilnost, kao i divergencije unutar područja koje je doživelo značajan razvoj od šezdesetih godina 20. veka i vrhunca strukturalizma. Još i više od toga želeo sam da sačinim jednostavan vodič za mnoge od termina, pojmova i nastojanja koji karakterišu polje naratoloških istraživanja, kao i podsticaj za razvoj, izoštravanje i prečišćavanje naratoloških alatki.“ Велико богатство појмова узрокује често њихову међусобну неусаглашеност што може да изазове забуне. Овај речник смањује ту могућност укрштајући многе од њих – доводи их у суодносе и на тај начин боље расветљава. У образложењу појмова нема много примера, јер Принс сматра да они пре могу да доведу у забуну но да расветле неки проблем.

Преводилац речника је Брана Миладинов. Њен преводилачки рад обухватају текстови Д. Фангера, М. Рифатера, Ј. Долежела, Е. Саида, П. Брукса... У *Naratološkom rečniku* успела је да пронађе прави пут како би реципијенту омогућила двоструко праћење појмова. Тако ова књига постаје водич за литературу из области наратологије која се може пратити и изван српског језика. За неке појмове који код нас још увек нису преведени и нису достигли већу фреквентност при проучавању наратива, пронашла је адекватне замене у српском језику. Иако се преводилац трудио да у свему остане доследан концепцији оригинала, начинио је како неопходне измене, тако и оне које, чини се, додатно олакшавају коришћење речника.

Премда је ова књига дуго чекала на свој превод, она свакако представља актуелну литературу из наратологије на српском говорном подручју. У прилог томе иде чињеница да неки кључни текстови из ове области још увек нису преведени на наш језик. Међутим, охрабрује експанзија тих превода у последњих неколико година. Овај речник, према томе, смањује празан простор који постоји у нашој теоријској литератури из области наратологије.

Јелена В. Јовановић

Универзитет у Нишу
Филозофски факултет

Департман за српску и компаративну књижевност